

सन् २०१२ मानव बेचबिखन प्रतिवेदन

नेपाल (श्रेणी २)

बाध्यात्मक मजदुरी र यौन व्यावसायका लागि पुरुष, महिला तथा बालबालिकाको बेचबिखनका लागि नेपाल विशेषतः एक स्रोत मुलुकको रूपमा रहेको छ । नेपाली पुरुषहरू प्रायः खाडी मुलुकमा र केही हदसम्म देशभित्र अनैच्छक मजदुरीमा लाग्न बाध्य हुने गर्दछन् । नेपाली महिला तथा बालिकाहरू नेपाल, भारत र खाडी मुलुकमा यौन व्यावसायका लागि बेचबिखन हुने गर्दछन् र साथै उनीहरूलाई नेपाल र भारतमा घरेलु कामदार, भिखारी, कारखाना मजदुर र खानी मजदुरका रूपमा तथा अशिललतासम्बन्धी मनोरञ्जन उद्योगमा जबर्जस्ती श्रममा लगाइने गरिएको छ । उनीहरूलाई मलेसिया, हड्डकड्ड र दक्षिण कोरिया लगायत अन्य एसियाली गन्तव्यहरूमा यौनका लागि बेचबिखन गरिने र जबर्जस्ती श्रममा लगाइने गरिएको छ । नेपालको सीमासँग जोडिएको चिनियाँ जिल्ला खासा नेपाली महिला र बालिकाहरूको यौन बेचबिखनका लागि एक उदीयमान गन्तव्य बन्दै गएको छ । नेपाली बालकहरू पनि बाध्यात्मक घरेलु कामदारका रूपमा शोषित हुने गरेका छन् र केही भारतीय बालकहरूका साथै उनीहरूलाई नेपालमा विशेषगरी ईट्टा भट्टा र इम्ब्रोइडरी कपडा उद्योगमा बाध्यात्मक श्रममा लगाइने गरिन्छ । एक गैरसरकारी संस्थाका अनुसार नेपाली र भारतीय सर्कसमा जबर्जस्ती श्रमका लागि नेपाली बालबालिकाको प्रयोग निकै घटेको छ । यसको मुख्य कारण सो संस्थाको अगुवाइमा भएका उद्धार कार्यहरू थिए । कृषि, ईट्टा भट्टा र ढुङ्गा फुटाउने उद्योगहरूमा कमैया प्रथा विद्यमान छ र यो प्रथा अक्सर जातीयतामा आधारित रहेदै आएको छ । बेचबिखनकारीहरूले प्रायः विशेषगरी सामाजिक रूपमा सीमान्तकृत र परम्परागत्मक रूपमा बहिष्कृत समुदायका अशिक्षित व्यक्तिहरूलाई निशाना बनाउने गर्दछन् ।

धेरै नेपाली कामदारहरू नेपालस्थित दलाल तथा म्यानपावर एजेन्सीहरू मार्फत खाडी मुलुक, मलेसिया, इजरायल, दक्षिण कोरिया, र लेबाननमा घरेलु कामदारी, निर्माण वा अन्य अल्पदक्ष मजदुरीका क्षेत्रमा कामको खोजीमा जाने गर्दछन् । उनीहरू स्वेच्छाले जाने गर्दछन् तर त्यहाँ पुरोपछि बाध्यात्मक श्रमका अनिच्छत अवस्था भोग्ने गर्दछन्, जस्तै राहदानी जफत, हिँडुलमा प्रतिबन्ध, ज्याला रोक्का, धम्की, खाना र निन्द्राबाट बञ्चित र शारीरिक तथा यौन दुर्घटनाहरा । धेरैलाई भुक्याएर गलत गन्तव्य राष्ट्रमा पुऱ्याईन्छ, करारनामाका शर्तहरूमा फसाइन्छ, वा गलत प्रवृत्तिका दलालको चर्को मूल्य र ठगीका कारण ऋणको बन्धनमा पर्दछन् । एम्नेस्टी इन्टरनेशनलले हालै गरेको एक अध्ययनका अनुसार वैदेशिक रोजगारका लागि जाने बेला समस्या भेल्नुपरेका कामदारहरूले प्रस्थानपूर्व आफ्ना दलाललाई करिब १,४०० डलर बराबरको औसत रकम बुझाए जुन नेपालीहरूको वार्षिक औसत आयको तीन गुणा बढी रकम हो र खाडी मजदुरी बजारमा १० देखि १२ महिनामा प्राप्त हुने औसत ज्याला बराबर हो । तर केही नेपालीहरूले म्यानपावर एजेन्सीहरूलाई १२,००० डलर बराबरसम्मको रकम पनि बुझाएका छन् । कतिपय कामदारहरू भारत भएर अन्य देश प्रस्थान गर्ने गर्दछन् जुन गैरकानूनी हो किनभने वैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४ ले विदेश काम गर्न जाने सबै कामदारलाई काठमाडौं विमानस्थलद्वारा नै प्रस्थान गर्नुपर्छ भनी तोकेको छ । कानूनसम्मत प्रवासन दर्ताका आवश्यकताहरू छल्न र विमानस्थलमा प्रवासनसम्बन्धी कागजातहरू प्राप्त गर्न केही अधिकारीहरूलाई तिर्नुपर्ने घुसका कारण कतिपय कामदारहरू थलमार्गबाट प्रस्थान गर्ने गर्दछन् । इन्टरनेशनल ट्रेड युनियन कन्फेडरेशनले हालै जारी गरेको प्रतिवेदन अनुसार धेरै रोजगार संस्थाहरू कामदारको बीमा गराउनबाट बच्न वा उचित अभिलेख

प्रणाली छल्न तथा कामदारहरूको हक अधिकारमा रहेको रकम तिर्नुपर्ने बाध्यताबाट जोगिन वैदेशिक कामदारहरूलाई भारत भएर यात्रा गर्न बाध्य तुल्याउछन्। स्वतन्त्र दलालहरूको सहयोगमा वा भारत भएर यात्रा गर्ने दर्ता नभएका वैदेशिक कामदारहरू अनैच्छक श्रमको बढी जोखिममा हुन्छन्। बडगलादेशीहरू नेपालको मार्ग भई खाडी मुलुकमा रोजगारका लागि प्रस्थान गर्ने गर्दछन् र उनीहरू बेचबिखनको जोखिममा रहने गर्दछन्।

नेपाल सरकारले बेचबिखन उन्मूलनका लागि न्यूनतम मापदण्ड अड्गीकार गर्न सकेको छैन यद्यपि यसका लागि उल्लेख्य कसरत भने गरिरहेको छ। सरकारले दुईवटा नीतिगत पहलहरूको विकास गरी बेचबिखन पीडितको सेवाका लागि न्यूनतम मापदण्ड र आश्रय गृहका लागि एकरूप कार्यप्रणालीको व्यवस्था गरेको छ, मानव बेचबिखनका सम्बन्धमा एक राष्ट्रिय कार्ययोजना अनुमोदन गरेको छ, र कानूनी कार्यवाहीको संख्यालाई बढाएको छ। यद्यपि समस्याहरू बाँकी नै थिए। बेचबिखन विरुद्धका संरचनाहरू प्रभावकारीहीन थिए र बेचबिखनमा परेका नेपाली वैदेशिक कामदारहरूले सरकारबाट पर्याप्त सहयोग प्राप्त गरेनन्। बेचबेखन विरुद्धका कानून राम्ररी कार्यान्वयन भएनन् र संरक्षणका लागि भनेर विगतका वर्षमा छुट्याइएर राखिएका केही रकम खर्चविहीन अवस्थामा रहे। पीडितहरूको पहिचान गर्ने कार्य कमजोर थियो - छापा मारेपछि कहिलेकाहीं बाल बेचबिखनका पीडितहरूलाई उनीहरूकै पीडकका हातमा सुमियो। बेचबिखनका घटनाहरूमा सरकारी अधिकारीहरूको मिलेमतो कायमै रह्यो र कानूनी पक्रियाद्वारा तिनको सम्बोन्धन भएनन्।

नेपालका लागि सुझाव : सबै किसिमका बेचबिखन विरुद्ध तथा बेचबिखनमा मिलेमतो गरेको पाइएका सबै सरकारी कर्मचारी विरुद्ध कानूनी कारवाहीलाई बढाउने। श्रम बेचबिखनका कारण विदेशमा शोषित बनिरहेका नेपाली कामदारहरूको सम्बन्धमा अनुसन्धान, कानूनी कार्यवाही र दण्ड सजायका कार्यहरू भइरहेको प्रमाण प्रस्तुत गर्ने। अत्यधिक छनौट शुल्क लिने वा जालसाजीपूर्ण छनौट प्रक्रियामा संलग्न नेपाली दलालहरूमाथि कानूनी कार्यवाही गरिएको र दण्ड सजाय दिइएको प्रमाण प्रस्तुत गर्ने। बेचबिखनका पीडितहरूलाई पहिचान गर्न र उनीहरूलाई आवश्यक संरक्षण सेवाका लागि सिफारिश गर्न एउटा औपचारिक प्रक्रिया संस्थागत गर्ने। यौन बेचबिखनका पीडितहरूले वेश्यावृत्तिमा वा सरकारी कागजातको जालसाजी गर्ने कार्यमा संलग्नता रहेको कारण सजाय प्राप्त नगरुन् भन्ने कुराको सुनिश्चित गर्ने। नेपालमा नेपाली महिला र बालिकाहरूलाई जबर्जस्ती वेश्यावृत्तिमा लगाइने कार्य पनि विद्यमान छ, भनी सरकारी अधिकारी र सर्वसाधारणमा सचेतना फैलाउने। खाडी मुलुकमा घरेलु कामदारका रूपमा काम गर्न महिलाहरूमाथि लगाइएको प्रतिबन्ध फुकाइएको सम्बन्धमा प्रचारप्रसार गर्ने। भारतमा बेचबिखन भएका नेपाली पीडितहरूलाई स्वेदश फिर्ता पठाउनेसम्बन्धी कार्यविधि स्थापना गर्न भारतीय अधिकारीहरूसँग सहकार्य गर्ने। पीडितहरूको कानूनी उपचारको पहुँचलाई सहज बनाउन वैदेशिक रोजगार प्रवर्द्धन बोर्ड अन्तर्गत उजुरी दर्ता गर्ने व्यवस्थालाई विकेन्द्रीकरण गर्ने। साक्षी संरक्षणसम्बन्धी एक वृहत संयन्त्रको विकास गर्ने। स्वदेश फर्किएका बेचबिखन पीडित र उनका सन्तानलाई नागरिकताका प्रमाणपत्र प्रदान गर्ने। सन् २००० को संयुक्त राष्ट्रसंघीय मानव बेचबिखनसम्बन्धी सन्धिको अनुमोदन गर्ने।

कानूनी कारवाही

यस रिपोर्टमा अवधिमा नेपाल सरकारले कानूनको कार्यान्वयनको प्रयासलाई जारी राख्यो । नेपालले मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार नियन्त्रण ऐन (२०६४) र नियमावली (२०६५) मार्फत सबै प्रकारका मानव बेचबिखनलाई प्रतिबन्धित गर्दैन तर मानव बिक्री र बाध्यात्मक वेश्यावृत्ति लगायतका धेरैजसो प्रकारका मानव बेचबिखनलाई चाहिँ प्रतिबन्धित गरेको छ । ऐनले मानव बेचबिखन अन्तर्गत नपर्ने अन्य अपराधहरूलाई पनि प्रतिबन्धित गरेको छ, जस्तै मानव तस्करी र व्यापारिक यौनको खरिद । कानूनले १० देखि २० वर्षसम्मको कैद सजायको व्यवस्था गरेको छ जुन अन्य गम्भीर प्रकृतिका अपराधहरू, जस्तै बलात्कारमा दिइने सजाय जस्तै कडा छ । कमैया श्रम निषेध गर्ने सम्बन्धी ऐन, २०५८ ले कमैया श्रमलाई निषेध गरेको छ तर सजायको भने व्यवस्था गरेको छैन । महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय अनुसार मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार नियन्त्रण ऐन अन्तर्गत जिल्ला अदालतमा चलाइएका १५७ मुद्दामा २२९ अपराधीहरू कसुर ठहर भए । अघिल्लो आर्थिक वर्ष १९९ मुद्दामा १७४ अपराधीहरू कसुर ठहर भएका थिए । यी मुद्दाहरू मध्ये करिवटा मानव बेचबिखनसम्बन्धी थिए भन्ने यकिन गर्न सकिएन किनभने सो ऐनले अन्य अपराधहरूलाई पनि निषेधित गरेको छ । यसका अलावा श्रम बेचबिखनको मुद्दालाई वैदेशिक रोजगारसम्बन्धी ऐन अन्तर्गत दर्ता गर्न मिल्ने हुन्छ र मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार नियन्त्रण ऐन अन्तर्गत दर्ता भएको अवस्थामा भन्दा कम सजाय प्राप्त हुन्छ । राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठानले वैदेशिक सहायतामा २० सरकारी अधिकारीहरूले सेप्टेम्बरमा तीन दिने प्रशिक्षक पशिक्षण कार्यक्रमको व्यवस्था र सञ्चालन गर्यो । धेरै सरकारी अधिकारीहरूले चेतनाको अभावका कारण र प्रमाण सङ्कलनमा हुने चुनौतीका कारण बेचबिखनसम्बन्धी कानून अन्तर्गत कानूनी कार्यवाही चलाउदैनन् । केही गैरसरकारी संस्थाका अनुसार कानून लागू गर्ने अधिकारीहरूले देशभित्र वयस्कमाथि हुने जबर्जस्ती वेश्यावृत्तिलाई बेचबिखनको मुद्दा ठान्दैनन् ।

सरकारी अधिकारीहरूको बेचबिखनसम्बन्धमा मिलेमतो गम्भीर समस्याको रूपमा रह्यो । पर्यवेक्षकहरूका अनुसार बेचबिखनकारीहरूले बेचबिखनको कार्यलाई सहज बनाउन राजनीतिज्ञ, व्यावसायी, सरकारी अधिकारी, प्रहरी, भन्सार कर्मचारी तथा सीमा प्रहरीहरूसँगको सम्बन्धको फाईदा उठाउँछन् र साथै उनीहरूलाई आफ्नो संरक्षण र महत्त्वका लागि घुस खुवाउने गर्दछन् । केही नेपाली अधिकारीहरू बेचबिखनकारीहरूसँग मिली सक्कली नेपाली राहदानीमा गलत जानकारी प्रदान गर्ने वा नक्कली कागजातहरू बनाउने कार्यमा संलग्न हुने गर्दछन् । राजनीतिक सम्बन्ध भएका अपराधीहरू कानूनी कार्यवाही र दण्डमुक्तिपूर्वक कार्य गरे । यस रिपोर्टिङ्ग अवधिमा सरकारी अधिकारीहरूको मिलेमतो रहेको बेचबिखनका घटनाहरूमाथि कुनै अनुसन्धान, मुद्दा दर्ता वा दोषी ठहर हुने कार्य भएनन् ।

संरक्षण

यस रिपोर्टिङ्ग अवधिमा नेपाल सरकारले बेचबिखन पीडितहरूको संरक्षणका लागि सीमित प्रयास गरेता पनि पीडितहरूको संरक्षणलाई सहज पार्न दुईवटा नीतिगत दस्तावेजहरू तयार पारी तिनलाई स्वीकृत गर्यो । नेपाल सरकारसँग आफूसँग सम्पर्कमा आउने उच्च जोखिमका मानिसहरू मध्येबाट बेचबिखनका पीडितहरूलाई पूर्वानुमानित रूपमा पहिचान गर्ने कुनै औपचारिक विधि नभएका कारण केही पीडितहरूलाई

उनीहरूले बेचबिखन भएका कारण गरेका कार्यका लागि पनि दण्ड सजाय दिइयो । वेश्यालयहरूमा छापा मार्दा पीडितहरूको पहिचान गरिने कार्य भएनन् जसको फलस्वरूप केही बाल पीडितहरू पकाउ भए र उनीहरूलाई उनकै बेचबिखनकारीहरूले धरौटीमा छुटाए । यसरी धरौटीमा छुटिएका बालिकाहरू उनीहरूको शोषकमाथि थप ऋणग्रस्त भए । केही यौन बेचबिखन पीडितहरू थुनामा परे ।

एम्नेस्टी इन्टरनेशनलले सन् २०११ डिसेम्बरमा गरेको एक अध्ययनमा १४९ जना स्वदेश फर्किएका वा बाहिर जाने क्रममा रहेका वैदेशिक कामदारलाई अन्तर्वार्ता लिएको थियो । रोजगारका शर्तहरूको छलकपटपूर्ण विज्ञापन लगायत नेपाली दलालहरूबाट भएका दुर्व्यवहारबाट राहत प्राप्त गर्न नेपाली वैदेशिक कामदारहरू वैदेशिक रोजगार विभाग, वैदेशिक रोजगार प्रवर्द्धन बोर्ड, र गन्तव्य राष्ट्रका नेपाली कुटनीतिक कार्यालयहरू जाँदा उनीहरूले पर्याप्त सहयोग प्राप्त नगरेको कुरा सो अध्ययनले प्रकाशित गच्छो । सरकारले साउदी अरेबिया, कतार, कुवेत र युनाइटेड अरब एमिरेट्समा सञ्चालन गरिरहेका आकस्मिक आश्रय गृहहरूलाई निरन्तरता दियो । दर्ता नभएका कामदारहरूको मुद्दा सुन्ने श्रम मन्त्रालयको समितिले दर्ता नभएका शोषित कामदारहरूको (जसमा बेचबिखन पीडितहरू पनि पर्न सक्छन्) सहायताका लागि १२५,००० डलर बराबरको कोष खडा गरेको छ । वैदेशिक रोजगार प्रवर्द्धन बोर्डले विदेश प्रस्थान गर्ने कामदारहरूबाट कल्याणकारी कोषका लागि रकम सङ्कलन गरेता पनि धेरै कामदारहरू कोषबाट प्राप्त हुने सुविधाहरूमा आफ्नो हक रहेको बारे अनभिज्ञ रहेका कारण कोषमा रहेको धेरैजसो रकम प्रयोग भएनन् ।

महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण मन्त्रालयले गैरसरकारी संस्थाहरूसँगको परामर्शमा दुईवटा नीतिगत पहलहरू तयार र स्वीकृत गच्छो : पीडितको सेवाका लागि न्यूनतम राष्ट्रिय मापदण्ड र आश्रय गृहका लागि एकरूप कार्यप्रणाली । मन्त्रालयका अनुसार बेचबिखन, घरेलु हिंसा, र यौनपरक हिंसाका महिला पीडितका लागि आश्रय गृह सञ्चालन गर्ने आठ गैरसरकारी संस्थाहरूलाई आफूले दिई आएको आंशिक आर्थिक सहयोगलाई निरन्तरता दिइयो । मन्त्रालयले देशभर बेचबिखन र अन्य किसिमका हिंसाका पीडितहरूका लागि स्थानीय महिला सहकारीहरूद्वारा सञ्चालित आकस्मिक आश्रय गृहहरूलाई पनि आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराउने क्रम जारी राख्यो । सरकारका अनुसार आर्थिक वर्ष सन् २०१०-२०११ मा सरकारद्वारा सञ्चालित आश्रय गृहहरूमा ४३८ महिलाहरूलाई सहयोग प्रदान गरियो । यद्यपि ती महिलाहरू बेचबिखनका पीडित वा अन्य प्रकारका हिंसाका पीडित थिए भन्ने सम्बन्धमा कुनै जानकारी प्राप्त भएन । संरक्षण कार्यका लागि सरकारद्वारा विनियोजित धेरैजसो रकम खर्च भएनन्, र व्यवहारमा धेरै बेचबिखनका पीडितहरूले कानूनले ठहन्याए बमोजिमको क्षतिपूर्ति प्राप्त गरेनन् । सरकारसँग पीडितहरूलाई आश्रय गृहका लागि सिफारिश गर्ने कुनै औपचारिक प्रक्रिया थिएन । बेचबिखनका पीडितहरूको सहयोगका लागि खोलिएका सबै आश्रय गृहहरू गैरसरकारी संस्थाहरूद्वारा सञ्चालित थिए र अधिकांशले कानूनी सहयोग, स्वास्थ्य सेवा, मनोसामाजिक परामर्श र आर्थिक पुनःस्थापना लगायतका विभिन्न सेवाहरू प्रदान गरे । केही आश्रय गृहहरूले पीडितहरूको हिँड्डुल गर्ने स्वतन्त्रतालाई सीमित पारे र उनीहरूको पैसामाथिको पहुँचलाई नियन्त्रण गरे । सबै किसिमका पीडितहरूका आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्ने किसिमका पर्याप्त आश्रय गृहहरू थिएनन् र पुरुषहरूको संरक्षणका लागि कुनै किसिमका सेवा उपलब्ध थिएनन् । पीडितहरूको सीमित संरक्षणका कारण कानून लागू गर्ने प्रयास नकारात्मक रूपमा प्रभावित बन्यो । सरकारले साधारणतया बेचबिखन पीडितहरूलाई आफ्ना बेचबिखनकारीहरू विरुद्धको अनुसन्धानमा सहभागी हुन प्रोत्साहन गरेन तर व्यक्तिगत रूपमा अभिव्यक्त

बयानहरूका अनुसार प्रहरी अधिकृतहरूले व्यक्तिगत रूपमा पीडितहरूको सहभागितालाई बढ़दो रूपमा प्रोत्साहन गरिरहेको जानकारीमा आयो ।

रोकथाम

रिपोर्टिङ अवधिभर नेपाल सरकारले बेचबिखनको रोकथामका प्रयासलाई बढ़ि गच्यो । सन् २०११ अगस्टमा मानव बेचबिखन नियन्त्रण राष्ट्रिय समितिले एक सचिवालय स्थापना गच्यो र सरकारले एक सहसचिवको सुपरीक्षणमा एक संयोजक नियुक्त गच्यो । सो सचिवालयले सरकारको सहभागितामा पाँचौ वार्षिक राष्ट्रिय मानव बेचबिखन विरुद्धको दिवस आयोजना गच्यो । गैरसरकारी संस्थाहरूका अनुसार अधिकांशजसो मानव बेचबिखन नियन्त्रणका लागि जिल्ला समितिहरू राम्ररी सञ्चालित भइरहेका छैनन् वा क्रियाशील अवस्थामा छैनन् । राजनीतिक स्थिरता र स्रोतहरूको अभावका कारण प्रतिबद्धतालाई कार्यमा रूपान्तरण गर्न कठिनाई परिरहेको छ । प्रधानमन्त्रीले सन् २०११ अक्टोबरमा मानव बेचबिखन विरुद्ध कार्यरत एक प्रमुख गैरसरकारी संस्थाको भ्रमण गर्नुभयो । सरकारले सन् २०१२ मार्चमा मानव बेचबिखनसम्बन्धी राष्ट्रिय कार्ययोजनालाई अनुमोदन गच्यो ।

वैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४ को परिच्छेद ९ ले भूठो आश्वासन दिलाई वा उचित कागजात बिना कामदारहरू विदेश पठाउने कुनै पनि संस्था वा व्यक्तिको कार्यलाई अपराध मानेको छ, र अपराध ठहर भएकालाई तीन देखि सात वर्ष कैद सजायको व्यवस्था गरेको छ । जालसाजीपूर्ण तरिकाले वैदेशिक रोजगारका लागि कामदार पठाउँदा कामदारहरू बेचबिखनको उल्लेख्य जोखिममा पर्ने गर्दछन् । वैदेशिक रोजगार ऐनका मुद्दाहरू हेर्ने वैदेशिक रोजगार अदालत काठमाडौंमा अवस्थित छ, र यसका कुनै शाखाहरू छैनन् । यसले गर्दा राजधानी बाहिरका पीडितहरूलाई मुद्दा दर्ता गर्न कठिनाई परिरहेको छ । सरकारले वैदेशिक रोजगार ऐन अन्तर्गतका कानूनी कार्यवाही र कसुर ठहरको तथाइक तयार गरेता पनि स्रोत-क्षमताको अभावका कारण ऐनको परिच्छेद ९ को जालसाजीपूर्ण छनौटसम्बन्धी दफा अन्तर्गतका कानूनी कार्यवाही र कसुर ठहरको संख्या उपलब्ध गराउन सकेन । वर्षभरि वैदेशिक रोजगार प्रवर्द्धन बोर्डले देशभर सुरक्षित बसाइसराइसम्बन्धी रेडियो कार्यक्रमहरूको सञ्चालनलाई निरन्तरता दियो र पोहोर साल कार्यक्रमहरू ५० जिल्लामा पुगेका थिए भने यस वर्ष पचहत्तरै जिल्लामा पुगेका थिए । सरकारले जन्म दर्ता बढाउनका निमित्युनिसेफ र युएनएच्सीआरसँग सहकार्य गच्यो । व्यावसायिक यौन क्रियाकलाप कम गर्न सरकारले बाल यौन पर्यटन सञ्चालन गरिरहेका हुनसम्म शड्कास्पद स्थानहरूमा छापा माच्यो र ग्राहकहरूलाई पकाउ गच्यो । तर कमजोर पहिचान प्रक्रियाका कारण केही यौन बेचबिखनका पीडितहरूलाई पनि पकाउ गरियो । अन्तर्राष्ट्रिय शान्ति सेनामा खटाइएका सम्पूर्ण नेपाली सैनिक फौज तथा प्रहरीलाई खटाइनु अघि एक विदेशी सरकारको सहयोगमा बेचबिखनविरुद्ध सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिएको थियो । नेपालले सन् २००० को संयुक्त राष्ट्रसंघीय मानव बेचबिखनसम्बन्धी सन्धिमा हस्ताक्षर गरेको छैन ।